

STATISTIKAALANE TEGEVUS

Eesti Panga kaasaegne, paindlik ja rahvusvahelisi soovitusi arvestav statistika kogumise, töötlemise ja avaldamise süsteem on sisendiks nii rahapoliitilisele analüüsile kui ka finantssektori ja Eesti välissektori riskide hindamisele. Keskpanga veebilehel asuv ja pidevalt täienev statistikarubriik sisaldab üle 400 tabeli ja teeb pangas koostatud statistika kättesaadavaks kõigile huvilistele.

Statistikaalases tegevuses lähtub keskpank efektiivsuse ja ressursisäästlikkuse põhimõttest. Selleks teeb keskpank koostööd mitmete riiklike institutsioonidega nagu Finantsinspeksioon, Statistikaamet, Rahandusministeerium jpt. Koostöö üks eesmärke on vältida samade andmete mitmekordset küsimist ja tagada andmete kooskõla. Nii näiteks koguvad Eesti Pank ja Finantsinspeksioon krediitiasutustelt andmeid ühise aruandlusega ja koondandmeid vahendatakse ka Statistikaametile. Sel viisil koormatakse turuosalisi aruandlusega võimalikult vähe.

Avaldatud statistika rahvusvahelise võrreldavuse tagab rahvusvahelistele standarditele ja soovitusetele tuginev metoodika. Selles vallas on peamised koostööpartnerid Euroopa Keskpank, Euroopa Komisjon ja Rahvusvaheline Valuutafond.

Pangandus- ja muu finantsstatistika

2007. aasta oli pangandus- ja muu finantsstatistika vallas **aruandluse muutmise aasta**. 2007. aasta jooksul vaatas Eesti Pank koos Finantsinspeksiooniga üle pea kogu krediitiasutuste aruandluse. Olulisemad muudatused tehti bilansi- ja kasumiaruande vormides ning koostamismetoodikas. Uued 2008. aasta algusest kehtima hakanud bilansi ja kasumiaruande skeemid põhinevad Euroopa pangajärelevalve komitee (CEBS) välja töötatud aruandevormidel FINREP (*Guidelines on Financial Reporting*). FINREP põhineb rahvusvahelistel finantsaruandluse standarditel (IAS/IFRSi kogum) ja nendes esitatud valikutel informatsiooni avalikustamise osas. Krediitiasutuste poolt Eesti Pangale esitatavate bilansi- ja kasumiaruannete vormide vastavus

rahvusvahelistele finantsaruandluse standarditele tagab aruandesubjektide minimaalse aruandluskoormuse. Bilansi- ja kasumiaruande vormid on peaaegu identsed nii üksik- kui ka konsolideeritud arvestuses.

Lisaks krediitiasutuste bilansi- ja kasumiaruande uute vormide kehtestamisele muudeti ja täiendati oluliselt ka nn bilansi täiendava aruandluse (üksikarvestuses) paketti, mis koosneb 11 aruandest. Kuna nimetatud aruannetega kogutakse enamik detailseid andmeid, mida kasutatakse järelevalve ja statistika eesmärgil, siis arvestati aruandluse muutmisel nii Finantsinspeksiooni, Eesti Panga, Statistikaameti kui ka Euroopa Keskpanga täiendavate andmesoovidega.

Muud ulatuslikumad muudatused tehti krediitiasutuste usaldatavusnormatiivide aruannetes, konsolideerimisgrupi bilansi täiendavates aruannetes ning täiendavates avalikes aruannetes.

2007. aasta jaanuaris alustas Eesti Pank oma veebilehel **kvartaalsete rahvamajanduse arvepidamise finantskontode** andmete avaldamise ja Euroopa Keskpangale edastamisega. Finantskontode andmete avaldamisega kaasnes ka keskpanga väljaande Kroon ja Majandus rahvamajanduse arvepidamist ja finantskontode olemust põhjalikumalt selgitav erinumber.

Finantskontod kujutavad endast statistikaväljundit, mis annab tervikliku ülevaate majanduse kõigi sektorite finantsvarade ja -kohustuste seisust ning vastava perioodi jooksul tehtud netotehingutest. Sealjuures on nii majandusüksused kui ka finantsinstrumendid klassifitseeritud vastavatele rahvusvahelistele klassifikaatoritele tuginedes, tagades sel viisil andmete võrreldavuse.

Finantskontod võimaldavad analüüsida erinevate majandussektorite finantskäitumist, hinnata riskide kontsentreerumist jms. Hetkel on avaldatavad andmed suhteliselt agregeeritud, kuid pikemas perspektiivis on plaanis suurendada nende

andmete detailsust ning võimalusel lühendada ka avaldamistähtaega. Kõik see peaks aitama tõsta finantskontode andmete väärtust. Praegu tegeleb Eesti Pank jätkuvalt andmeallikate ja teatud andmete hindamismeetodite parendamisega, et tagada väljundite kõrge kvaliteet.

2007. aastal jätkusid iga-aastased aruandlus-teemalised kohtumised aruandekohuslaste ning Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni esindajate vahel. Kuna 2007. aastal tehti aruandluses palju ulatuslikke muudatusi, siis seda olulisemad olid kohtumised aruandekohuslastega informatsiooni saamise ja jagamise seisukohast. Sedalaadi kohtumised aitavad kaasa edukale koostööle turuosalistega ning aruandlust puudutavate arendustööde plaanimisega.

Maksebilansistatistika

2007. aastal olid tähtsamad töösuunad maksebilansistatistika vallas veebipõhise aruandlusportaali rakendamine ja koostöö tõhustamine andmeesitajatega, meetoodilise kooskõla tagamine rahvusvaheliste standarditega ning algandmete ja väljundi kvaliteedi parandamine.

2007. aasta algul käivitus **maksebilansistatistika veebipõhine aruannete kogumissüsteem eAruanne**. Perioodi esimesel poolel testiti aruandluskeskkonda, mille käigus said aruandlus-süsteemiga liitunud ka realselt aruandeid esitada. Täismahus käivitus portaali 2007. aasta II kvartalis. Testimise käigus parandati süsteemis esilekerkinud vigu ja viidi sisse lihtsamaid täiendusi. Vaatamata süsteemi osapoolte (Eesti Pank, TietoEnator, Microlink, krediidiasutused) rohkusele sujus koostöö partneritega ladusalt ja märkimisväärsed tõrked ei esinenud.

Portaali eAruanne käivitamiseks töötati välja demo ja liitumistingimused, koostati ja valmistati ette reklaamtrükkid ning kavandati ja viidi läbi suunatud ja üldine andmeesitajate teavituskampaania (teavituspakett äriühingu juhtidele, pressiteade, tutvustavad artiklid raamatupidamisajakirjas

ja -portaalides, veebireklaam jms). Aasta jooksul liitus eAruande süsteemiga 1030 ettevõtet ehk 30% aruandluskooslastest. Esialgne analüüs näitas, et portaaliga liitunud statistikakultuur (aruannete esitamise tähtaeg, vastasmäär) oli kõrgem kui valimis keskmiselt. Pikas perspektiivis on eesmärgiks võetud Eesti äriühingute maksebilansistatistika aruandluse täielik üleminek veebipõhisele aruannete kogumise süsteemile. Seega jätkub aruandlusportaali täiendamine ja arendamine ka 2008. aastal.

Koostöö statistilisi andmeid koguvate ja haldavate riigiasutustega

(Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Rahandusministeerium, Välisministeerium, Maa-amet jpt) oli tihe. Kuna Statistikaamet lühendas 2007. aasta algusest sisemajanduse koguprodukti (SKP) avaldamistähtaega 90 päevalt 70 päevani pärast aruandeperioodi lõppu, tekkis aasta algul vajadus korrigeerida vastastikuseid andmete esitamise tähtaegu. Uus kokkulepe Eesti Panga ja Statistikaameti vahel sätestas väliskaubandus- ja turismiteenuste andmete senisest varasema laekumise Statistikaametilt. See võimaldas Eesti Pangal koostada ja edastada Statistikaametile esialgset maksebilanssi tähtajaga 60 päeva pärast aruandeperioodi lõppu. Kokkulepped Justiitsministeeriumi registrikeskuse, Maa-ameti ja Notarite Kojaga võimaldasid alates 2007. aasta algusest saada regulaarselt detailset infot Eestis asuva kinnisvaraga tehtud tehingute, tehingu poolte ja kinnisvara turuhindade kohta, mille tagajärjel paranes otseinvesteeringu-statistika kvaliteet.

2007. aastal täpsustati omandi- ja võlaväärt-paberite turuväärtuses hindamise põhimõtteid. Noteeritud ettevõtete puhul jätkatakse aktsiate turuhinna kasutamist; noteerimata ettevõtete aktsiatele rakendatakse raamatupidamisväärtuse meetodit; börsilt lahkunud ettevõtete aktsiate puhul kasutatakse järkjärgulist üleminekut turuhinnalt raamatupidamisväärtusele nelja kvartali jooksul. Võlakirjade arvestuses asendati nimi-väärtusel põhinev meetodika tekkepõhisel intressil

põhinevaga. Nimetatud metoodikamuudatused mõjutavad nii rahvusvahelist investeerimispositsiooni kui ka finantskontot. Uuriti ka tinglike majandusüksuste (*notional units*) parema kajastamise võimalusi maksebilansis: sõnastati nende definitsioon ning kaardistati maksebilansis kaetud ja katmata alad. Tinglike majandusüksuste hindamismudeli loomist alustatakse 2008. aastal. Kodumajapidamiste sektori tehingute paremaks kajastamiseks täiendati sotsiaaluuringut, mille Statistikaamet 2008. aasta sügisel läbi viib. Täiendavad küsimused puudutavad kodumajapidamiste välismaalt laekunud sissetulekuid (palk, pension, tulu kinnisvaralt ja väärtpaberinvesteeringutelt).

Eurostati algatusel koostati 2007. aasta sügisel maksebilansistatistika kvaliteediaruanne, mis keskendus eelkõige jooksevkonto ning otseinvesteeringustatistika kvaliteedile. Aruandes võrreldi esialgselt avaldatud andmeid viimati avaldatutega. Aruande põhjal oli Eesti maksebilansi kvaliteet jätkuvalt hea, kuna hilisemad korrigeerimised on jäänud lubatud piiridesse. Lisaks viidi aasta alguses läbi esimesest oluliselt põhjalikum kvaliteedihinnang, kus vaatluse all olid maksebilansi kiirhinnang ning kvartaalse maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni aegread. Tulemused avalikustati Eesti Panga teise poolaasta statistikategevuse ülevaates.

Rahvusvahelise koostöö valdkonnas jätkus osavõtt EKP väärtpaberite koondandmebaasi (CSDB) projektist, mis seisnes peamiselt Eesti Väärtpaberite Keskregistris registreeritud võlakirjaemissioonide ja börsil kaubeldavate aktsiate andmete edastamises EKP-le. Osaleti ka mitmes CSDB kvaliteedikontrolli puudutavas testprojektis.

Uusi ülesandeid tõi kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2007. aasta 20. juunil vastu võetud määrus (EÜ) nr 716/2007 välismaiste tütarette-

võtete struktuuri ja tegevust käsitleva ühenduse statistika kohta. Eesti Panga ülesanne on koguda statistikat Eesti ettevõtjate välismaiste tütarettevõtete kohta, mis asuvad ühendusest väljaspool. Esimene aruandeperiood on 2007. aasta, mille kohta tuleb andmed edastada 2009. aasta septembris.

2007. aasta suvel viis Eurostat maksebilansi ja rahvamajanduse arvepidamise kontode koostajate seas läbi küsitluse Intrastati¹ aruandluse lihtsustamisvõimaluste kohta, pidades silmas võimalikku üleminekut nn ühevoosüsteemile (*single flow system*). Eesti Panga esindaja võttis sellega seoses osa Intrastati lihtsustamisvõimalusi uuriva rakkerühma TF S-Intra tööst.

2007. aasta jooksul jätkus tihe arutelu eurodes tehtavate välismaksete määruse (EÜ nr 2560/2001) uuendamise valdkonnas. Nimelt arutati maksebilansistatistika aruandluse miinimumläve tõstmist 12 500 eurolt 50 000 euroni lähtuvalt parlamendi ja nõukogu vastavasisulisest analüüsist. Samuti tehti ettepanek keelustada aastast 2011 maksebilansistatistika kogumine euromaksete kaudu, kuna väidetavalt ei vasta see ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) põhimõtetele. Samas küsimuses esitas ka EKP seisukoha, mille töötas välja selleks loodud rakkerühm, kuhu kuulus ka Eesti Panga esindaja.

¹ Ühendusesisene kaupade deklareerimissüsteem.

Üldmajandusstatistika

Üldmajandusstatistika vallas jätkati regulaarset andmeedastust Euroopa Keskpangale ja Rahvusvahelisele Arvelduspangale (BIS). Samuti jätkus koostöö EKPga hinnastatistika alal, kus üks teemasid oli reaalsete hinnamuutuste ja tarbijate hinnaootuste lahknevuse põhjuste uurimine. Teise teemana olid vaatluse all reguleeritud hinnad tarbijahinnaindeksi koosseisus, täpsemalt telekommunikatsiooniteenused. Liikmesriikidest saadud info kohaselt on nende teenuste hindade reguleerimine riigiti väga erinev. Valdavalt on see teenuste valdkond ELis reguleeritud, mõnes riigis aga (sh Eestis) mitte.

Üldmajandusstatistika paremaks vahendamiseks Eesti Panga töötajatele teostati 2007. aastal uuring, kus analüüsiti majandusstatistiliste andmete kasutustihedust ja küsitleti põhikasutajaid. Uuringu tulemusena otsustati vähendada põhitabelite komplekte nii EP sise- kui ka välisveebis ning asendada osa senistest tabelitest linkidega Statistikaameti kodulehele.